

Petje v Bohoričevi šoli

Franci Pivec

IZUM – Institut informacijskih znanosti Maribor, Prešernova ulica 17,
SI 2000 Maribor, franci.pivec@ext.izum.si

V članku je predstavljena Bohoričeva skrb za protestantsko petje v slovenskem jeziku, za kar je zagotovil ustrezne pesmarice z izvirnimi slovenskimi in prepesnjenimi nemškimi in drugimi pesmimi. Tega tudi njegov naslednik na rektorskem položaju Nikodem Frischlin ni opustil, saj je za petje nemških in slovenskih pesmi ter za dirigiranje najel dodatno moč – Sebastiana Semniderja. Privrženost Bohoriča petju in njegovo glasbeno podkovanost je mogoče »izmeriti« tudi z izjemno bogato zbirko muzikalij, ki jo je po upokojitvi skupaj s knjižnico ponudil Deželnim stanovom in je obsegala okoli 2000 enot – žal je danes izgubljena.

Der Beitrag behandelt das Engagement Bohoričs für den protestantischen Gesang in slowenischer Sprache. Dafür besorgte er entsprechende Gesangbücher mit originellen slowenischen und aus dem Deutschen und anderen Sprachen übersetzten Liedern. Sein Nachfolger Nikodem Frischlin führte diese Praxis weiter; er engagierte sogar eine neue Lehrkraft – Sebastian Semnider, um mit dem Gesang deutscher und slowenischer Lieder fortsetzen zu können. Die Anhänglichkeit dem Singen und musikalische Fachkenntnisse spiegeln sich in Bohoričs reicher musikalischer Sammlung wider, die er den Landesständen zur Verfügung stellte und mehr als 2.000 Einheiten umfasste – leider ist sie nicht erhalten.

Ključne besede: Alma Mater Leucorea, šolski red, cerkveno petje, notna zbirka

Schlüsselwörter: Alma Mater Leucorea, Schulordnung, Kirchengesang, Notensammlung

Sedem svobodnih umetnosti v Wittenbergu

Adam Bohorič izpod Bohórja je med redkimi Štajerci, ki so deležni pozornosti v naši protestantiki. Čeprav je kasneje deloval le na Kranjskem, je bil njegov izvor odločilen za Ungnadovo podporo pri šolanju v saškem Wittenbergu, kamor je prišel leta 1546 in se septembra vpisal kot Adam Bochoritsch Styrius na Almo Mater Leucorea (Foerstemann 1841). Najpomembnejšo luteransko univerzo tistega časa je doživel tako v sijaju središča luteranske ortodoksije kot v hudih časih Schmalkadske vojne, ko je za dve leti celo prekinila delo. V petih letih njegovega študija se je z identifikacijami *styrius*, *illyricus*, *carinthias*, *noricus*, *carniolae* vpisalo vsega kakšnih 20 študentov, kar pa mu gotovo ni povzročalo osamljenosti, saj je bilo kulturno dogajanje izredno živo in so študentje v njem intenzivno sodelovali. Hans Schwarz posebej poudarja Lutrovo spodbujanje glasbenega življenja, v katerem je tudi aktivno sodeloval kot izkušen pevec in

instrumentalist na lutnji ter flavti. Rekli so mu *Wittenberger Nachtigal* in v njegovi hiši so bili najvidnejši glasbeniki, kot npr. Konrad Rupff in Johann Walter, redni gostje. Njegov glasbeni talent so odkrili že v magdeburški deški kapeli, na šolanju v Eisenachu in Erfurtu pa se je z »glasbenimi honorarji« (*parteken*) preživljal. Celotno odločitev za avguštinski red je morda povezana z njegovim nagnjenjem do glasbe, ki so jo tam posebej cenili (Schwarz 2021).

Vsi poudarjajo Bohoričev živi stik z Melanchtonom, gotovo pa so bili enako pomembni tudi drugi profesorji na njegovi fakulteti: Marcellus je predaval poetiko, Reinhold je bil v naravoslovju odkrit kopernikanec, Forster pomemben klasični lingvist, Paul Eber, ki se je kot rektor podpisal na Bohoričevo diplomno, je bil Melanchtonov naslednik in priznan avtor protestantskih slavilnih pesmi, ohranjenih v Bachovih uglasbitvah (Gehrt in Leppin 2014). Študente je vključeval v glasbeno dogajanje v wittenberški grajski oz. univerzitetni cerkvi – Mutterkirche der Reformation, v kateri je tudi župnikoval (Schlüter 2010). O pomenu doživetja akademske atmosfere na protestantski univerzi (Tübingen) za delovanje njenih diplomantov na Kranjskem je pisal Theodor Elze (1877).

Wittenberg kot mostišče na Elbi in kot knežje rezidenčno mesto je bil dejansko nemški otok sredi slovanskega (»vendskega«) življa, predvsem lužičkih Srbov, v širšem okolju pa tudi Čehov, Kačubov, Mazurov, Litavcev, Poljakov. Bohorič se je lahko počutil kot doma. Se je v reformaciji in s podporo luteranske univerze tudi njim obetala jezikovna osamosvojitev? Sploh ne, ker je deželni knez Albrecht od Lutra pričakoval, da bo pomagal utrditi »deutsch-lutherischen Herzogtum«, slednji pa tudi ni dvomil, da je to poslanstvo wittenberške univerze. Veliko več občutka za večinski slovanski živelj je imel Melanchton, ki je Bohoriču na očetov let 1550 poročil svojo hčer Magdaleno za »lužičana« Gašperja Peucerja, profesorja medicine in kasneje vodilno osebnost univerze. Znana je njegova podpora Janu Blahoslavu pri prevodu Nove zaveze v češčino, ki jo je imenoval »lingua nostra« in ni skrival svoje slovanske pripadnosti. Tudi izid Dalmatinovega prevoda Biblije leta 1583 v Wittenbergu mu je predstavljal veliko zadovoljstvo. Po njem so začele padati obtožbe, da se na univerzi množijo študentje, ki niso Nemci, in Peucerjeva kariera se je končala v zaporu, umrl pa je 1602. kot prakticirajoči zdravnik na podeželju (Měšk 1981).

Bohorič je 1551. magistriral iz sedmerih svobodnih umetnosti (filozofska fakulteta), to se pravi iz gramatike, retorike, dialektike, aritmetike, geometrije, glasbe in astronomije. Bil je med redkimi na Slovenskem, ki so imeli formalno univerzitetno izobrazbo, kar je najprej izrabil za odprtje privatne šole v Krškem, v katero je sprejel tudi revnega, a nadarjenega Jurija Dalmatina, ki mu je bil v oporo vse življenje, tudi ob prevajanju Biblije. Že takrat pa je pokazal tudi svoje znanje in nagnjenje do glasbe ter v Krškem skrbel za cerkveno petje, saj je očitno že v Wittenbergu pridobil potrebne izkušnje za to delo, kot sklepa tudi

članek o njem v *Real-Enzyklopädie für protestantische Theologie und Kirche* (Herzog 1854). To potrjuje tudi France Kidrič v starem *Slovenskem biografskem leksikonu*, ko v geslu o Bohoriču zapiše:

Poleg humanistične je imel tudi muzikalno izobrazbo ter sodeloval s pevci šole v Krškem pri katoliški službi božji, a v Ljubljani, kjer so bili vsaj od 1569. nastavljeni posebni protestantski kantorji, pospeševal protestantsko cerkveno petje z opozarjanjem na nove pesmi in melodije ...

Tudi Kozma Ahačič v *Novem slovenskem biografskem leksikonu* podčrtuje: »Bil je dober glasbenik.«

Ce je Bohorič kot glasbenik začel na katoliškem koru, pa je marsikateri šolan protestantski glasbenik v protireformacijskem času na ta način zaključeval svojo kariero, saj razkorak med obema cerkvenima glasbama ni bil tako velik, da jih škof Hren ne bi sprejel v službo in na ta način izboljšal kakovost cerkvenega petja pri katoličanih (Cvetko 1964).

Petje kot védenje in način učenja

Bohorič je v Ljubljani leta 1565 nasledil rektorja Budino in 1568. pod superintendentom Kreljem ter leta 1575. pod Spindlerjem sestavil šolski red stanovske latinske šole in v njem opredelil položaj glasbene vzgoje oz. prvenstveno petja. Zgledoval se je po nemških vzorih, vendar je upošteval lokalne razmere, v katerih sta si ob redni šolski glasbeni vzgoji pripravo pevcev za liturgične potrebe mesta delili nemška in latinska šola (Grabnar 2011). Prvi Bohoričev šolski red se je izgubil, drugega (1575), ki se je ohranil, pa je celovito obdelal Vlado Schmidt (1952 in 1988), posebej po glasbeni plati pa Andrej Rijavec (1965) in Metoda Kokole (2008). Wernerju Drobescu se zdi pomembno tesno sodelovanje in prehajanje profesorjev med Landschaftschule Gradec, Celovec in Ljubljana (Drobesch 2019: 102), kar je pred njim že podrobno raziskal Edmund van Trotsenburg (1984).

Petje je bilo za protestante nadaljevanje verouka in veroučitelj brez pevskega znanja sploh ni bil za rabo.

Samo tam, kjer se je reformacija prehodno nekoliko bolj utrdila in kjer so bile na voljo materialne razsežnosti in sposobni glasbeniki, so protestanti gledali širše na funkcijo glasbe v javnem življenju in idejnim, utilitaristično usmerjenim vodilom priključevali tudi umetnostna. (Rijavec 1965: 9)

Rijavec to pripisuje le Celovcu in Ljubljani, ne pa recimo Bonomovemu Trstu, od koder je reformacija sploh prišla na Slovensko in kamor je bil Trubar prvič povabljen kot glasbeno nadarjen »Knabenweis« (Brazzano 2008). Pa tudi

Maribor si glede protestantskega petja zasluži kakšno pozornost, saj je Jurij Siechel (Žihelj) v mestni cerkvi skrbel zanj in tam je deloval tudi Nikolaj Sobrius, ki je bil priznan avtor tistega časa (Oman 2014), da sploh ne govorimo o v Mariboru rojenem skladatelju Danielu Lagkhnerju (Sivec 1983).

Za višjo stopnjo pevskega udejstvovanja se je štelo figuralno – večglasno petje, o katerem piše v Bohoričevem šolskem redu:

/d/a bo v cerkvi slajša harmonija petja, mora kantor [...] vsak teden dvakrat, in sicer ob sredah in sobotah [...] vaditi po običajnem popoldanskem pouku z glasbe večšimi učenci, če jih ima v deželni šoli, tisto pesem, ki je določena za petje naslednji dan v cerkvi, da se vsi glasovi ujemajo v harmonijo (Rijavec 1965: 12).

Očitno ne gre več samo za učno obveznost, ampak za umetniško oz. estetsko dojemanje pevske reprodukcije, saj lahko sodelujejo le učenci z ustreznimi sposobnostmi. To je zanesljivo podpiral tudi pevsko zelo izkušen Trubar, saj v pismu Khislu ni skrival navdušenja nad petglasnim petjem pesmi »Oča, Sin, Duh, nebeški Krak«, ki mu je bil priča v špitalski cerkvi (Rijavec 1986: 117), in dodaja, da je ob poslušanju večglasnega petja »vedno občutil v sebi posebno veselje, ljubezen, željo in resnobo do pridiganja« (Cvetko 1968: 111–112). Glede na to, da je pri obredu petje od zbora povzemala tudi vsa zbrana gmajna, je nanj vplivala tudi splošna pevska kultura okolja, za katero Robert Vrčon (2000) ugotavlja, da je pri Slovencih zakoreninjena v večglasju.

Bohorič je skrbel, da se je protestantsko petje glasilo tudi v slovenskem jeziku, za kar je zagotovil ustrezne pesmarice z izvirnimi slovenskimi in prepesnjenimi nemškimi ter drugimi pesmimi. Tega tudi njegov naslednik na rektorskem položaju Nikodem Frischlin ni opustil, saj je za petje nemških in slovenskih pesmi ter za dirigiranje najel dodatno moč – Sebastiana Semniderja. Čeprav je bila Ljubljana zanj »eksil« (Strauss 1856), se je z vnemo enega najmočnejših duhov svojega časa v Evropi razdajal za prepoznavnost majhnega mesteca, ki je samo v Tübingen poslalo preko sto študentov (Južnič 2009). V glasbi je bil še bolj od svojega predhodnika zavzet za javno nastopanje šolskega zbora ne le pri liturgiji, ampak tudi ob posvetnih priložnostih (Ciperle 2010). Za ta namen je v šolskem redu tudi povečal obseg zborovskih vaj, čeprav so bile namenjene le nadarjenim izbrancem in je s tem kršil reformacijsko načelo »vse vsem«.

Šolski red je zahteval naslednje obnašanje dijakov med petjem:

Pesmi, ki jih še ne zna, naj rajši posluša, kakor da bi s svojim glasom druge oviral in jim kvaril simfonijo; in to toliko časa, dokler se jih tudi sam ne nauči, da jih more skupaj z drugimi brez težav zapeti. Ko jim učitelj pesem najprej poje, naj ne blodi z očmi drugod, temveč naj bo popolnoma duševno prisoten in naj navaja uho, da ne bo zaznavalo le intervalov, ampak tudi samo sladkobo glasu. Učenec mora biti prizadeven in zelo vnet za učenje, kakor pri vsakem študiju, tako zlasti pri učenju glasbe. Tako bo namreč s slastjo in

hitreje dosegel, kar se mu je zdelo ob prvem poskusu nedosegljivo. [...] Glasbo namreč uči ljubezen. (Ahačič 2008: 22)

Šolski zbor je pri obredu začel z *Deus in auditorium*, sledila je *antifona de tempore*, nato psalm, pa zbor na latinski verz in še en zbor na slovensko besedilo. Na koncu so zapeli *Magnificat* in za razhodnjo slovensko pesem *collecto de tempore*. Ob praznikih so dodali še kaj čisto posebnega. To je vse prej kot lahek program, zato so imeli tedensko po dve zahtevni vaji.

Poleg Trubarja, Bohoriča in Frischlina so se pri glasbeni vzgoji posebej angažirali Matija Vinizianer, Rupert Mordex, Filip Telič, Jakob Prentelius, Lovrenc Manderle, Andrej Hren in drugi. Nekateri od njih so se v protireformaciji rekatolizirali, ker so bili najprej glasbeniki in šele nato protestantski duhovniki.

Vlado Schmidt je o pouku glasbe v protestantski šoli zapisal naslednjo sklepno ugotovitev, ki ji je težko ugovarjati: »Nikoli več ni bila glasba tako važen učni predmet kakor v protestantskih šolah 16. stoletja.« (Schmidt 1988: I./85)

Notensammler

Bohorič je za glasbeni pouk priskrbel dva v protestantski Evropi splošno uporabljana učbenika Henricha Faberja: *Compediolum Musicae pro incipientibus* za koralno petje in *Ad musicam practicam introductio* za figuralno petje. Ker pa je bilo petje namenjeno tudi utrjevanju slovenskega jezika, je v pouk sproti vključeval tudi pesmarice, za katere je nagovarjal širok krog sodelavcev, pa tudi sam je enkrat dodal »Eno drugo otročjo pejsam«, kasneje preimenovano v »Jutranjo pesem«. Iz dolge pesnitve je ena od kitic prava skušnjava, da jo navedemo za današnjo rabo:

Falš pričo smo govorili,
čestu laži si izmislili,
bližnjega reč falš služili,
vse na huđu obrnili.

Ne smemo pozabiti, da je prva natisnjena slovenska knjiga obenem tudi prva natisnjena slovenska pesmarica in spada med zgodnejše notne tiske, ko je tehnika še precej nedorečena. Nasploh pa so bile prav pesmarice najbolj »brane« protestantske publikacije tako pri nas kot na tujem in so doživele tudi številne ponatise. Wittenberg je bil po Lutrovi zaslugi središče glasbenega tiska s številnimi tiskarji, med katerimi je izstopal Georg Rhau, delujoč še v času Bohoričevega študija (Berger 2014). Pesmarice slovenskih protestantov je natančno popisal že Josip Čerin (1908), sodobne priredbe protestantskih pesmi, kot jih danes izvajajo pevski zbori, pa je zbral Mitja Gobec (2010).

Privrženost Bohoriča petju in njegovo glasbeno podkovanost je mogoče »izmeriti« tudi z izjemno bogato zbirko muzikalij, ki jo je po upokojitvi skupaj s knjižnico ponudil Deželnim stanovom in je obsegala okoli 2000 enot, ter to pospremil z naslednjim pismom:

Moje knjige so v treh različnih katalogih, od katerih prva dva zajemata 500 kompletnih volumnov skupaj z dodatnimi uporabnimi krajšimi razpravami, pogosto vključenimi že v volumne. Tretji katalog vsebuje samo himne, v večini tiskane, nekatere tudi v rokopisu, za 8,7.6.5.4,3 glasove v latinščini, nemščini, italijanščini, francoščini in tudi v kranjščini in umetniško komponiranimi od starih in novih mojstrov, ki jih je mogoče dobro in veselo uporabiti ne le v cerkvi, ampak tudi pri drugih velikih dogodkih in zborovanjih. Tu je preko 2.000 pesmi, ki jih želim podariti častiti deželni šoli.

Med »notensamlerje« se je Bohorič vključil že v Wittenbergu in ostal povezan s tamkajšnjimi tiskarji tudi kasneje, kar je pomenilo, da so mu sproti pošiljali nove notne tiske. Bohoričeva zbirka pa se je izgubila, nad čimer se je že davno razjezil Fran Rakuša (1890). Nina Ditmajer (2020) pri proučevanju prepovedanih knjig na Slovenskem omenja tudi kakšen glasbeni tisk, kot npr. »26 Wittenbergische Geistliche Gesang«, najden pri pregledu Pragove knjižnice leta 1594. Morda pa je to ostalo od Bohoričeve zbirke in bi jo lahko glede na razpoložljiv podroben popis dejavnosti wittenberških tiskarjev za razstavo »Reformacija in glasba« leta 2012 tudi delno rekonstruirali?

Literatura

Karl ANTON, 1928: *Luther und die Musik*. Zwickau: Hermann Verlag.

Kozma AHAIČIČ, 2008: *Primož Trubar.doc: Za domišljjsko potovanje in domače branje*. Ljubljana: Klett-Rokus.

Daniel BERGER, 2014: *Noten für den Reformisten? Zur Untersuchung der Drucktypen aus dem Wittenberger Franziskanerkloster und ihr Zusammenhang mit dem Musikaliendruck der Reformationszeit*. Halle: Landesmuseum für Vorgeschichte.

Stefano BRAZZANO, 2008: Primož Trubar in Peter Bonomo. *Skupina/Gruppo 85, Bilten/Bollettino* 24, 20–33.

Jože CIPERLE, 2010: Nikodem Frischlin – nemirni poet, rektor protestantske stanovske šole v Ljubljani (1582–1584). *Reformacija na Slovenskem (ob 500-letnici Trubarjevega rojstva)*. (Obdobja 27). Ur. Aleš Bjelčevič. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. 557–570.

Dragotin CVETKO, 1964: *Stoletja slovenske glasbe*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

– –, 1968: Die Musik der slowenischen Protestanten. *Abhandlungen über die slowenische Reformation: Literatur, Geschichte, Sprache, Stilart, Musik, Lexikographie, Theologie, Bibliographie*. (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen 1). Ur. Branko Berčič. München: R. Trofenik. 111–123.

Josip ČERIN, 1908: *Pesmi slovenskih protestantskih pesmaric, njih viri in njih poraba v poreformacijskih časih*. Ljubljana: Matica Slovenska.

Nina DITMAJER, 2020: *Prepovedane knjige v samostanskih knjižnicah na Štajerskem v zgodnjem novem veku*. ZRC SAZU. <http://researchgate.net/publication/342362189>.

Werner DROBESCH, 2019: Die Klagenfurter »Landschaftsschule« als geistig-kulturelles Zentrum des Kärntner Protestantismus, *Slavia Centralis* 1, 99–112.

Theodor ELZE, 1877: *Die Universität Tübingen und Studenten aus Krain*. Tübingen: Fuez.

Carl Eduardus FOERSTEMANN, 1841: *Album Academiae Vitebergensis MDII – MDLX*. Leipzig: Tauchnitz.

Daniel GERT in Volker LEPPIN (ur.), 2014: *Paul Eber (1511–1569): Humanist und Theologe der zweiten Generation der Wittenberger Reformation*. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt.

Mitja GOBEC, 2010: *Pesmigrani-19: Uglasbitve protestantskih napevov za zbor*. Samoza-ložba.

Klemen GRABNAR, 2011: Glasbeno izobraževanje v ljubljanskih šolah v drugi polovici 16. in na začetku 17. stoletja. *De musica disserenda* VII/2, 63–73.

Johan Jakob HERZOG (ur.), 1854: *Real-Enzyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*. Hamburg: R. Wesser.

Stanislav JUŽNIČ, 2009: Ljubljanski rektor, astronom in pesnik Frschlin, *Stati inu obstati*, revija za vprašanja protestantizma 14/9–10, 250–278.

Metoda KOKOLE, 2009: Musicale essercitio o glasbenem izobraževanju slovenskih protestan-tov. *Vera in hotenja, študije o Primožu Trubarju in njegovem času*. Ur. Sašo Jerše. Ljubljana: Slovenska matica. 162–183.

Frido MĚTŠK, 1981: *Studien zur Geschichte sorbisch-deutscher Kulturbeziehungen*. Bautzen: Domowina-Verlag.

Žiga OMAN, 2014: Reformacija na Dravskem polju, *Stati inu obstati* 19/19–20, 348–365.

Franci PIVEC, 2020: Nu, pujte, pujte vsi ljudje! (Trubarjev odnos do petja in glasbene vzgoje. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 91 = n. v. 56/2–3, 185–194.

Fran RAKUŠA, 1890: *Slovensko petje v preteklih dobah*. Ljubljana: Narodna tiskarna.

Andrej RIJAVEC, 1965: Glasba v šolskih redih ljubljanske protestantske stanovske šole, *Muzikološki zbornik* I, 9–21.

– –, 1986: Primož Trubar in vprašanje večglasja v slovenskem glasbenem protestantizmu. *16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi*. Ur. Breda Pogorelec, Jože Koruza. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Marie SCHLÜTER, 2010: *Musikgeschichte Wittenbergs im 16. Jahrhundert. Quellenkundliche und sozialgeschichtliche Untersuchungen*. Göttingen. V&R unipress.

Vlado SCHMIDT, 1952: *Pedagoško delo protestantov na Slovenskem v XVI. stoletju*. Lju-bljana: DZS.

– –, 1988: *Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem*. Ljubljana: Delavska enotnost.

Hans SCHWARZ, 2021: *Luther für Nichtlutheraner*. Verlag Brill/Schöning https://doi.org/10.30965/9783657760541_015 (ogled 25. 10. 2021).

Jože SIVEC, 1983: Stilna orientacija glasbe protestantizma na Slovenskem, *Muzikološki zbornik* XIX, 17–29.

David Friedrich STRAUSS, 1856: *Leben und Schriften des Dichters und Philologen Nicodemus Frischlin*. Frankfurt: Literarische Anstalt.

Edmund van TROTSENBURG, 1984: Zur protestantischen Bildungspolitik den Hochschulgründungsgabsichten des Matthias Flacius Illyricus in Regensburg und Klagenfurt (1561–1562). *Wiener slawistischer Almanach, Sonderband* 13. 105–117.

Robert VRČON, 2000: O nekaterih avtohtonih značilnostih slovenske ljudske vokalne glasbe, *Traditiones* 29/1, 7–25.

Povzetek

PETJE V BOHORIČEVI ŠOLI

Pri Adamu Bohoriču dajejo o njegovem odnosu do šolskega petja misliti naslednje okoliščine: (1) bil je glasbeno izobražen, (2) spisal je dvoje šolskih redov, (3) skrbel za njuno izvedbo in (4) v svoji knjižnici je med poklicnim delovanjem zbral veliko količino glasbenih enot. Leta 1546 je prišel na študij v Wittenberg, kjer se je poglobljal v Melanchtonovo teologijo in sodeloval v razgibanem glasbenem dogajanju, kar se je od študentov pričakovalo; zato je postal Notensammler, kakršnih je iz tistega časa znanih še nekaj. Od začetka pedagoške kariere v Krškem je bil dejaven pri pospeševanju cerkvenega petja, kot usmerjevalec protestantskega šolstva pa je skrbel tudi za poudarjeno mesto petja v učnem načrtu. Tako Bohorič kot za njim Frischlin sta gojila tudi estetsko stran zborovskega petja, kar je razvidno iz zahtevnih programov javnih nastopov, ki niso bili samo cerkveni. Njegova glasbena zbirka, ki jo je skupaj z bogato knjižnico ponudil Deželnim stanovom, je obsegala več kot 2000 enot – žal pa se ni ohranila, tako da danes ne vemo, kaj natančno je vsebovala.

Zusammenfassung

GESANG IN DER BOHORIČ-SCHULE

Folgende Umstände deuten bei Adam Bohorič auf seine Einstellung zum Schulgesang hin: (1) er war musikalisch gebildet, (2) er verfasste zwei Schulordnungen, (3) er kümmerte sich um deren Durchsetzung und (4) er sammelte eine große Anzahl an Musikmaterialien in seiner Bibliothek an. 1546 kam er zum Studium nach Wittenberg, wo er sich in Melanchthons Theologie vertiefte und an den vielfältigen musikalischen Veranstaltungen teilnahm, was sonst von Studenten erwartet wurde. Er ist dazu Notensammler geworden, wie auch manche Andere in jener Zeit. Seit Beginn seiner pädagogischen Laufbahn in Krško engagierte er sich für die Förderung des Kirchengesangs und als Leiter der evangelischen Bildung räumte er dem Singen einen besonderen Stellenwert im Lehrplan zu. Sowohl Bohorič als auch Frischlin sorgten für die ästhetische Seite des Chorgesangs, was sich in den anspruchsvollen und nicht nur kirchlichen Programmen öffentlicher Aufführungen zeigt. Die Musiksammlung, die er zusammen mit seiner reichen Bibliothek den Landesständen zur Verfügung stellte, umfasste mehr als 2.000 Einheiten – leider ist sie nicht erhalten, sodass wir heute nicht genau wissen, was sie enthielt.